

Letöröltek még egy bélyeget

Rehabilitálták a negyvenégyben kivégzett, martonosi id. Holló Ferencet

Amikor 2009 júliusában megkezdtek az 1944-es áldozatok tömegsírhainak a felkutatását, az egyik ilyen helyszínhez a martonosi Holló Ferenc kalauzolt el. Miközben a Magyar-kanizsa alatti töltés Tisza felőli oldalán szünyogfelhőben törtettünk előre a kétméteres csalánerdőben, Holló Ferenc elmesélte, amit nővérétől a tragédia után megtudott – hisz édesapjuk elhurcolásakor ő csupán négyéves volt.

– A martonosiak mind holtá nyilvánították a kivégzett hozzátartozókat, pedig nem volt egyszerű, mert meg voltak hamisítva a halotti anyakönyvi kivonatok, mindegyiken más dátum szerepelt. A rehabilitáció mégis elakadt, mert ha elismerik a tényeket, akkor bebizonyosodik, hogy itt népirtás történt, nemzeti alapon, bírósági ítélet nélkül – mondta akkor Holló Ferenc.

A minap a nővére, a horgoson élő **Demus Borbála** keresett meg azzal a hírrel, hogy rehabilitálták az édesapjukat.

– A harmadik bíró foglalkozott az ügyvel, amióta az ügyvédünk, Žarko Pavlov elindította. Az első félértette a kereseteinket, a második elintézte Forró Lajosét, a harmadik pedig végre a miénket és még egy martonosi családét is – mutatta Demus Borbála a bírósági végzést.

Forró Lajos történész (és még sok más martonosi utód) 2008 márciusában adta be a kérelmet nagypapja rehabilitálására, és 2009. december 31-én kapta meg a végzést. Id. Holló Ferenc ügyében 2010. szeptember 10-én mondta ki a szabadkai Felső Bíróság, hogy elfogadja ifj. Holló Ferenc kérelmét, és megállapítja, hogy édesapja politikai és ideológiai indíttatású üldözés és erőszak áldozata lett.

Az indoklás szerint id. Holló Ferencet mint néppellen-

séget 1944 novemberében kivégezték Maratonson, holott nem volt megszálló, sem kollaboráns. „Az élettől ideológiai vagy politikai hovatartozás miatt történő megfosztás megengedhetetlen gaztettnek minősül, és az alapvető emberi jogok és szabadságjogok megsértését jelenti. A már elhunyt Holló Ferenc rehabilitálása iránti kereset megalapozott” – mondja ki határozottan a végzés.

– Az ügynevezett magyar megszállás idején, a három év alatt Maratonson egyetlen szerb sem esett áldozatul, tehát nem volt miért bosszút állniuk, nem volt mit meg-

torolni, mégis megtorlással beszélnek. A falnak kétharmada magyar, egyharmada szerb volt akkor, mi a szerb részben lakunk, ismertem a gyerekeket, felnőtteket. Addig nem is féltem tőlük. Kezden jöttek be édesapámért, éjszaka, erős fiatal emberek, név szerint ismertem őket. Ordították édesapámra, kiforgatták a zsebeit, ácscuruzta volt benne. Nem lesz neked már erre szükséged, mondták. Már akkor ütlegelték, amikor rángatták ki. Mindennap vittünk neki enni, úgy emlékszem, három héting voltak a martonosi város háza pincéjében. Minket, gyerekeket egy ember, mindenki Csengős Nikolának hívta, kétszer-háromszor leengedett. Tizenegy éves voltam, fel se fogtam, amit láttam. Édesapám az egyik kezével nem tudott fogni, és karika volt az egyik szemem alatt. Mások csak ültek vagy fektüdtek a szalmán. Arra is emlékszem, melyik sarokban feküdt az apátplebános. Apánk felállt, körülcirógatt bennünket. Az utolsó estén még vittünk neki vacsorát, 4 órakor, tél volt, már sötétedett. De a kosarat visszakaptuk úgy, hogy nem hiányzott belőle semmi, és tele volt tömve szalmával.

Borbála szerint a pincében lévő tudhatták, mi vár rájuk. Egy teherautó fordult be a faluba, egyenruhások ugrottak le róla, mintha oroszul is beszélgettek volna.

– Hogy mikor szereztünk tudomást a történetekről? Másnap reggel, elzavartak, amikor vittük a reggelit. Azt

Demus Borbála végre megkapta az édesapja rehabilitálásáról szóló végzést

Miskolci Magdolna

„Az élettől ideológiai vagy politikai hovatartozás miatt történő megfosztás megengedhetetlen gaztettnek minősül, és az alapvető emberi jogok és szabadságjogok megsértését jelenti. A már elhunyt Holló Ferenc rehabilitálása iránti kereset megalapozott” – mondja ki határozottan a végzés.

mondták, ne keressük őket, mert mi is oda juthatunk. Kérdezni, beszélni se volt róla szabad. Mi továbbra is ott lakunk a szerbek között, egy rendes asszony elmondta anyukámnak, hogy ő tudja, mi letti a sorsuk, de nem mondhatja el, mert megölné a férje. Mindenféle találgatások elhangzottak, de voltak, akik hallották a lövéseket.

Borbáláké naponta találkoztak azokkal, akik elhurcolták édesapjukat, az édesanyjuk azonban sosem mondta nekik, hogy vonják őket felelősségre, kérjék tőlük számon az édesapjukat. Csak ifj. Holló Ferenc jött ki akkor a békétevérsől, amikor az egyik hóhér azt vágta a fejéhez: megöltem apátat, megöllek téged is.

Miután a Holló testvérek Žarko Pavlov ügyvéd segítségével kérelmezték édesapjuk rehabilitálását, a bizonyítási eljárás során kiderült, hogy id. Holló Ferenc 23 társával együtt 1944. november 21-éig volt a martonosi város háza pincéjében, majd nyomuk veszett. Szerencsétlenek mindenféle bírósági eljárás nélkül tartották fogva, és végezték ki. A szabadkai Felső Bíróság végzése kijelenti: semmilyen olyan eljárás nem folyt, ami megerősítené Holló Ferenc és társai esetleges felelősségét. Rövidített eljárásban, a bírósághoz és a védelemhez való jog szavatolása nélkül likvidálták őket – koholt vádak alapján.

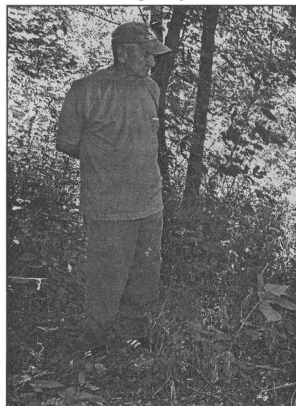
A Holló testvérek – sorstársaikkal egyetemben – mélyesleges gyászban és bánatban élelt évüzeledekig vártak erre a megállapításra. Édesanyjuk mindig azzal nyugtatta őket, hogy a Jóisten majd igazságot fog szolgálatni.

■ **Szoigálatot?**
Erre a kérdésre hosszú hallgatás volt a válasz.

■ **Például ezzel a végzéssel?**
– Nekünk nem, de az ő igazságukat kimondja: nem igaz, amit rájuk fogtak, hogy vérengző magyarok. Nincs az, ami kárpótolná a hiányukat, de ne maradjon bélyeg azokon, akiket ilyen módon itrottak ki – mondta Demus, született Holló Borbála.

Ne maradjon, egyikükön sem.

■ **MISKOLCI Magdolna**

Holló Ferencel erre kerestük a tömegsirt